Maiju Mäki

Killi ja Edvard merihirviön jäljillä

Sisällys

Huolestunut Edvard
Merihirviö
Kohti hirviösaarta
Totuus hirviöstä

Oheistehtävät

JULKAISIJA: Oppimateriaalikeskus Opike, Kehitysvammaliitto ry • Linnoitustie 2 B, 02600 Espoo
puh. (09) 3480 9350 • opike@kvl.fi • www.opike.fi • Kuvat: Tiia Lehto

© 2023 Kehitysvammaliitto ry

Huolestunut Edvard

Killin maha oli täynnä.
Hän lojui emäntänsä Martan sylissä
kiikkutuolissa takkatulen ääressä.
– Kyllä Martan paistamat silakat
ovat parasta mitä tiedän,
Killi ajatteli vatsaansa hieroen.

Martta oli ostanut torilta
tuoreita silakoita ja paistanut niitä.
Paistetut silakat olivat
myös Martan herkkuruokaa.
Hänkin oli syönyt vatsansa täyteen.

Killin luomet tuntuivat raskailta.
Emännän pehmeässä sylissä
oli ihanaa ottaa päiväunet.
Juuri kun Killi oli vaipumassa unten maille,
rauhallisen tilanteen rikkoi maukuna.
Se kuului ulkoa ja kuulosti Edvardilta.
Edvard oli Killin paras ystävä.

Killi hyppäsi laiskasti lattialle ja löntysti ovelle.
– Terve Edvard. Mitäs kissalla on mielessä?
Killi kysyi haukotellen ja viluisena.
Syksyinen kylmä tuuli tunkeutui
Killin turkin läpi.

Viime aikoina Killi oli ollut
hieman huolissaan Edvardista.
Edvard oli vaikuttanut pelokkaalta.
Pimeinä iltoina se oli viettänyt
tavallista enemmän aikaa Killin luona.

Edvard sanoi salamyhkäisesti:
– Haluan näyttää sinulle jotain tänä iltana.
Tule uudelle rannalle, kun aurinko on laskenut.

Edvard ja Killi asuivat lähellä meren rantaa.
He olivat leikkineet siellä monta kertaa.
Viime kesänä he olivat löytäneet
oman salaisen leikkipaikan.
He kutsuivat sitä uudeksi rannaksi.

Killi oli tyytyväinen,
että Edvard ei halunnut häntä heti matkaansa.
Iltaan oli pari tuntia aikaa,
joten Killi ehtisi jatkaa päiväuniaan.
Hän hyppäsi takaisin Martan syliin
ja nukahti heti.

Killi heräsi puhelimen soittoon.
Martta vastasi puhelimeen.
Soittaja oli Seela, Martan lapsenlapsi.
Hän ilmoitti, että oli päässyt
turvallisesti kotiin.
Seela oli ollut aiemmin päivällä
kylässä Martta-mummon luona.
Hän oli lähtenyt iltapäivällä bussilla kotiin.
Seela oli luvannut soittaa,
kun oli päässyt perille.

Killi hörppäsi lautaseltaan maitoa.
Sitten hän veti kumisaappaat jalkaansa
ja maukaisi emännälleen lähdön merkiksi.
Martta heilautti kättään Killille
ja jatkoi jutteluaan Seelan kanssa.

Killi suuntasi kohti rantaa.
Oli pimeää, koska syksy oli jo pitkällä.
Killi kuitenkin näki ihan hyvin,
niin kuin kissojen kuuluukin.
Kissat ovat yöeläimiä,
ja siksi niillä on kyky nähdä pimeässä.

Merihirviö

Edvard odotteli jo Killiä
tapaamispaikalla uudella rannalla.
Edvard katseli merelle hermostuneena.
– No niin, mitäs näytettävää sinulla oli?
Killi kysyi heti Edvardin nähdessään.

– Isäntäni on ollut paljon matkoilla
ja olen joutunut olemaan yksin kotona,
Edvard aloitti.
Hän nieleskeli ja jatkoi:
– Yhtenä iltana kun nukuin ikkunalaudalla,
kirkas valo osui minuun.

© Oppimateriaakeskus Opike 2023

Katsoin ikkunasta ulos merelle.
Tätä et kyllä usko, mutta
siellä oli merihirviö!
Sillä oli pitkä paksu kaula
ja yksi ainoa valtava silmä.
Silmä oli niin kirkas, että
se valaisi koko saariston.
Kun silmä sulkeutui, tuli pimeys.

Edvard ei pelleillyt.
Se oli tosissaan ja peloissaan.
Pelko hiipi myös Killin mieleen.
Sen karvat olivat nousseet pystyyn.
Pelosta jähmettyneenä
Killi jäi kuvittelemaan, miltä hirviö näytti.

– Mitä jos se on tulossa tänne?
Edvard kysyi yllättäen.
Killi hätkähti ja katsoi vaistomaisesti merelle.
– Ei kai se nyt tänne tule,
Killi sanoi epäröiden itsekin sanojaan.
– Missä se oikein on?
hän kysyi.

Edvard veti Killiä lähemmäksi itseään.
He hiipivät matalana peräkkäin
lähemmäksi rantaa.
Hietikolla makasi vanha soutuvene.
Se oli käännetty ympäri,
jotta syyssateet eivät pilaisi sitä.
Edvard ja Killi piiloutuivat veneen alle.
– Täältä se ei näe meitä, Edvard kuiskasi.
Hän kohotti tassuaan kohti merta ja jatkoi:
– Katso tuonne.

Edvard oli oikeassa.
Valtavan suuri hahmo
seisoi ylväänä kaukana merellä.
Sen kirkas silmä loisti kauas.
Kun hirviö kääntyili,
silmä valaisi aina uuden alueen
aavemaisella hehkullaan.
– Sillä on varmaan polttava katse,
Killi aavisteli kauhuissaan.

Ystävykset hipsivät äänettömästi
pois suojastaan veneen alta.
Killi ei ihmetellyt, kun Edvard pyysi,
että pääsisi Killin luokse nukkumaan.

Kotona kissakaverukset asettuivat kerälle
Martta-mummon sängyn jalkopäähän.
Lämpimän peiton alla olo tuntui turvalliselta.
Silti kumpikin kissa nukkui huonosti.
He näkivät painajaisia merihirviöstä.

Kohti hirviösaarta

Seuraavana aamuna Edvard ja Killi
heräsivät auringonpaisteeseen.
Päivänvalossa hirviö ei tuntunut
enää niin pelottavalta ajatukselta.
Uteliaisuus alkoi vallata Killin mieltä.
Aamiaisella hän rohkaistui ja ehdotti:
– Mennään illalla ottamaan selvää
siitä eilisestä merihirviöstä.
Hypätään jonkun kalastajan kyytiin
ja lähdetään katsomaan hirviötä lähempää.

Edvard näytti hieman epäröivältä,
mutta nyökkäsi reippaasti:
– Hyvä on. Jos pääsemme
tarkkailemaan hirviötä lähempää,
ehkä keksimme, miten sen voi ajaa pois
näiltä kulmilta pelottelemasta,
Edvard järkeili.

Koska hirviö oli kaukana merellä,
sen lähelle pääsisi vain veneellä.
Ajatus venekyydistä hieman hermostutti
Killiä ja Edvardia.
He eivät pitäneet vedestä.

Illalla kalasatamassa oli vilskettä.
Kalastajat valmistautuivat lähtemään
yöksi kalareissuun.
He tekivät työtään öisin, sillä
silloin tuli paras saalis.

© Oppimateriaakeskus Opike 2023

Killi ja Edvard kävelivät sataman laiturille.
He huomasivat Muikku-kissan,
joka loikoili erään kalastusveneen kannella.
Hän oli isäntänsä mukana merellä joka yö.

Muikku oli Killin vanha tuttu.
Hän oli innoissaan, kun Killi ja Edvard
pyysivät päästä mukaan kalaan.
Hän toivotti heidät heti tervetulleiksi.

Aurinko oli juuri laskemassa, kun
Muikun isäntä käynnisti veneensä moottorin.
Kissat hyppäsivät kyytiin.
– Matka kestää tunnin verran.
Aika kuluu parhaiten nukkuessa,
Muikku ilmoitti ja otti mukavan asennon.

Moottorin tasainen pärinä ja meri-ilma
väsyttivät myös Edvardia ja Killiä.
Olihan kummallakin takanaan
huonosti nukuttu yö.
Vene ei ehtinyt edes ulos satama-altaasta,
kun kaikki kolme kissaa olivat jo unessa.

Tunnin kuluttua kissat heräsivät hiljaisuuteen.
He olivat perillä.
Veneen moottori hyrisi hiljaa tyhjäkäynnillä.
Kalastaja valmistautui verkkojen laskuun.

Killi ja Edvard nuuhkivat ilmaa valppaina.
He terästivät katsettaan.
Äkkiä Edvard huomasi jotakin kamalaa:
hirviö seisoi pienellä saarella
aivan heidän veneensä lähellä!
Edvard tarrautui tassuillaan
Killin turkkiin ja rääkäisi.
Molemmat kissat melkein putosivat veteen.
Onneksi hirviö katsoi juuri toiseen suuntaan.

Killi ja Edvard säntäsivät sisään
veneen kajuuttaan ja vapisivat kauhusta.
– Nyt ollaan lähellä,
Edvard kuiskasi sydän pamppaillen.

Muikku tuli perässä yllättyneenä:
– Mihin teillä niin kiire tuli?
Kun isäntä on laskenut verkot,
mennään tuohon lähisaareen.
Odotellaan siellä, että kalat uivat verkkoon,
Muikku huikkasi.
Sitten hän meni takaisin kannelle.

Edvard ja Killi katsoivat toisiaan.
Tarkoittiko Muikku saarta,
jossa hirviö asusti?
Ajatus tuntui liian uhkarohkealta.
Eikö Muikun isäntä ollut huomannut hirviötä?

Kun verkot olivat vedessä,
vene käänsi keulansa kohti hirviösaarta.
Edvard ja Killi lymyilivät kajuutassa
ja kurkkivat ulos veneen ikkunoista.
Kohta vene lipuisi suoraan surman suuhun!
Muikku kulki ulkona kannella
kuin mitään hirviötä ei olisi ollut olemassakaan.
Edvardin ja Killin mielestä
Muikku oli uhkarohkea.

Viimein vene rantautui.
– Hei maakravut, tulkaa tutustumaan saareen!
Muikku huusi Edvardille ja Killille.
Muikku itse hyppäsi maihin heti
kun vene kosketti laituria.
Edvard ja Killi hyppäsivät rantaan
vastahakoisesti Muikun perässä.

Vihdoin Edvard sai suunsa auki
ja kysyi Muikuilta hirviöstä.
Muikku nauroi makeasti
Edvardin kysymykselle.
Hän lupasi viedä kaverukset hirviön luokse.

Totuus hirviöstä

Kapea ja pimeä metsäpolku johdatti kissoja
lähemmäksi hirviötä.
Polun varrella kasvoi isoja puita ja pensaita.
Niiden suojassa kissat pääsivät
hirviön lähelle sen huomaamatta.

© Oppimateriaakeskus Opike 2023

– Perillä ollaan, huikkasi Muikku rennosti.
He olivat tulleet polun päähän,
johon myös tiheä metsä loppui.
He seisoivat rivissä isolla paljaalla kalliolla.
Heidän edessään kohosi pilviä kohti
valtavan kokoinen hirviö.
Se oli korkeampi kuin kaupungin kerrostalot.

Paitsi että lähempää katsottuna
se ei ollutkaan hirviö,
eikä sen katse polttanut.

– Tämä on majakka, Muikku aloitti.
– Se on kapea ja korkea rakennus,
jonka katolla pyörii kirkas valo.
Majakan valo valaisee ja varoittaa veneilijöitä
kivistä ja kallioista, joita saaristossa on.

Killi katsoi Edvardia.
Edvardin silmiin syttyi hymy.
Hän tönäisi Killiä leikkisästi kylkeen.
– Eihän me nyt oikeasti uskottukaan,
että hirviöitä olisi olemassa!
Kaverukset näyttivät helpottuneilta.

Kaikki kolme nauroivat mielikuvituksen
tekemälle tepposelle.
– Seuraavalla kerralla voidaan mennä
käymään majakan sisällä.
Noustaan portaita pitkin ihan ylös asti.
Sieltä näkee todella kauas, Muikku sanoi.

Sitten he kuulivat veneen
moottorin käynnistyvän.
Nopeasti kissat juoksivat metsän poikki
ja hyppäsivät laiturilta tuttuun veneeseen.

Paluumatka meni tuijottaessa verkkoihin.
Kaloja nousi verkkojen mukana merestä
huimaa tahtia.
Muikun isäntä heitti kissoille kaloja,
jotka eivät kelvanneet ihmisille syötäväksi.

Kaikki kolme kissaa ahmivat itsensä täyteen.
Killi oli ratketa.
Muikku piteli vatsaansa.

Edvard puolestaan epäili, jaksaako hän hypätä
täyden mahansa kanssa veneestä laiturille.

Kun vene kosketti kalasataman laituria,
Killi ja Edvard kiittivät Muikkua
unohtumattomasta retkestä.
Muikku toivoi, että kaverukset
lähtisivät toistekin kalareissulle.

Mutta Edvard ei hypännytkään veneestä.
Se jäi notkumaan
mahansa kanssa veneen keulaan.
– Edvard, hyppää! Killi hoputti takana.
– En pysty! Maha painaa liikaa.
Vajoan kuin kivi pohjaan jos tipun veteen,
Edvard epäröi keulassa jalat tutisten.
Ennen kuin Edvard ehti sanoa muuta,
Muikun isäntä otti sitä niskasta kiinni
ja nosti sen laiturille.
Killi sai saman kohtelun.

– Haluatko tulla meille yöksi?
Killi kysyi Edvardilta
samalla kun he löntystelivät kotiin päin.
– Kiitos vain, mutta en minä enää
pelkää olla yksin kotona.
Nyt tiedän, mikä horisontissa vilkkuu.
Ei se olekaan hirviö, vaan majakka,
Edvard huikkasi iloisena.
Sitten hän tassutteli kotiinsa.

Martta-emäntä oli Killiä vastassa
mökin portailla.
Hän nosti Killin syliinsä.
– Missäs sinä olet ollut?
Sinähän tuoksut tuoreelta kalalta,
Martta tuumasi.
Hän katsoi Killiä kysyvästi ja
rapsutteli kissan pulleaa mahaa.
– Voi Martta, kun tietäisit, Killi ajatteli
ja vaipui kehräämään.

© Oppimateriaakeskus Opike 2023

Oheistehtävät

Tavoitteet

Harjoitusten tavoitteena on ***ajattelutoimintojen*** (muistaminen, päättely, syy-seuraus jne.), ***kielellisten ja sosiaalisten taitojen*** kehittäminen vuorovaikutuksellisen ja toiminnallisen työskentelytavan avulla. Tavoitteena on myös ***luovaan toimintaan ja motorisiin harjoituksiin*** innostaminen tarinasta syntyneiden mielikuvien avulla. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista ja toisen asemaan asettumista.

Käsitteiden tunnistaminen

Ennen kuin aloitat tarinan lukemisen, tarkista että kaikki lapset tietävät mitä tarkoittaa: salamyhkäinen, yöeläin, ylväs, epäröidä, kalastaja, satama-allas, verkkojen lasku (veteen), valpas, kajuutta, (veneen) kansi, uhkarohkea ja horisontti.

Lukemistavat

Aikuinen lukijana: Voit lukea koko tarinan läpi yhdellä kerralla tai rytmittää lukemista väliotsikoiden avulla pienempiin kokonaisuuksiin. Tarinan aikana voit tehdä kysymyksiä, joiden avulla saat selville lasten kuullun ymmärtämisen ja muistamisen taidot.
Lapsi lukijana: Lapset voivat lukea tarinan itsekseen tai pareittain. Aloitteleva lukija voi lukea esimerkiksi yhden luvun päivässä, jolloin lukemista ei tule liian paljon yhdellä kertaa.

Parityöskentelyssä toinen lukee ja toinen kuuntelee. Tarina on jaettu väliotsikoiden avulla pieniin osiin, jolloin vuoron vaihto on helppoa.

Jos kuuntelijan roolissa pysyminen on vaikeaa, saattaa korva-kortin näkyvissä pitäminen auttaa kuuntelijaa muistamaan oma tehtävänsä. Vastaavasti lukijalla on kirja-kortti. Kortit voi tehdä itse pahvista johon toiseen liimataan tai piirretään korvan kuva ja toiseen kirjan kuva.

Kerro tarinan pääjuoni ja/tai opetus

Lapsen on tärkeää oppia elämässään ***erottamaan olennaiset asiat epäolennaisista***. Taito löytää pääasia, ydin, tavoite tai opetus helpottaa kaikenlaisen informaation käsittelyä. Kun lapsi kertoo tiivistetysti tarinan juonen, hän paljastaa samalla omat kognitiiviset ja kielelliset taitonsa löytää tarinan pääkohdat ja opetus (erottaa olennaisen epäolennaisesta, päättelykyky), ymmärtää tarinan sisältöä ja juonenkulkua (kuullun ymmärtäminen) sekä palauttaa mieleen kuulemiaan asioita (muistaminen). Jos tarinan pääkohtien kertominen tuntuu vaikealta, pyydä lapsia kertomaan tarinan alku, keskikohta ja loppu.

Muistatko?

Valitse lasten taidoille sopivat kysymykset alla olevasta luettelosta.

Mikä on Killin ja Martan herkkuruoka?
Mitä Killi ja Martta tekivät syömisen jälkeen?
Mitä asiaa Edvardilla oli?
Mihin Killi heräsi?
Milloin Killi lähti tapaamaan Edvardia?
Kuvaile hirviötä.
Missä Edvard ja Killi nukkuivat seuraavana yönä?
Miten kissat päättivät ottaa selvää hirviöstä?
Millä tavalla kissat pääsivät lähemmäksi hirviötä?

© Oppimateriaakeskus Opike 2023

Oheistehtävät

Mitä kissat tekivät veneessä menomatkalla hirviösaareen?
Mikä hirviö oli oikeasti?
Mitä kissat tekivät paluumatkalla hirviösaarelta?
Mitä Martta ihmetteli Killin tullessa kotiin?

Päätteleminen ja syy-seuraus

Miksi Edvard ei halunnut nukkua yksin kotonaan?
Miksi Killi ei kompastellut pimeässä?
Miksi kissat ryntäsivät kajuuttaan?
Miksi Edvardin oli vaikea hypätä pois veneestä?

Tunteiden tunnistaminen ja toisen asemaan asettuminen

Mikä Edvardin mieltä painoi?
Miltä Killistä tuntui nähdä Edvard huolestuneena?
Miltä Edvardista ja Killistä tuntui, kun he näkivät hirviön?
Miltä Killistä ja Edvardista tuntui, kun he saivat tietää mikä merihirviö oikeasti oli?

Kuuntele ja kuvittele

Tunnista äänet ja pohdi missä kohdassa tarinaa ääni voisi kuulua.

Milloin Martta ja Killi kuulivat seuraavan äänen? Tekniikka: puhelin soi
Missä kohtaa tarinaa Killi kuuli seuraavan äänen? Luonto: kissa naukuu (ruokaa)
Milloin Martta kuuli seuraavan äänen? Luonto: kissan kehräys
Missä Killi ja Edvard kuulivat seuraavan äänen? Luonto: järven aallot
Missä Killi ja Edvard kuulivat seuraavanlaisen äänen? Tekniikka: perämoottorin ääni

Tuottakaa ja keksikää itse ääniä, jotka liittyvät tarinan vaiheisiin ja arvuutelkaa niitä toisillanne.

Liittäminen omaan arkeen

Oletko sinä nähnyt ystävääsi huolestuneena?
Mitä teet, jos näet ystäväsi murheellisena tai huolestuneena?
Oletteko tehneet yhdessä ystäväsi kanssa jotain jännittävää?
Oletko ollut veneen kyydissä?
Oletko joskus käynyt majakassa tai nähnyt sellaista?
Oletko pelännyt jotain asiaa, joka on myöhemmin osoittautunut asiaksi, jota ei tarvitse pelätä?

Luova ilmaisu

Esittäkää tarina nukketeatterina, pöytäteatterina, pantomiimina tai näyttelemällä. Sopikaa kuka näyttelee Marttaa, Killiä, Edvardia, Muikkua ja kalastajaa. Voitte keksiä myös lisärooleja tarvittaessa. Pohtikaa yhdessä mitkä kohtaukset esitykseen otetaan (tarinan kiteyttäminen) ja niiden vuorosanoja.

© Oppimateriaakeskus Opike 2023

Oheistehtävät

Esittäkää pantomiimina yksin tai pienissä ryhmissä tarinaan liittyviä pysähtyneitä tilannekuvia tai kohtauksia. Sopikaa ryhmäläisten kanssa minkä tilanteen esitätte. Asettukaa kohtauksen vaatimiin asentoihin ja asetelmiin. Muokatkaa vaatetustanne tai ottakaa mukaan joitakin tilanteen vaatimia esineitä. Pysykää tilanteen vaatimissa asennoissa ja pyytäkää muita arvaamaan, mistä tilanteesta on kyse. Jos muut eivät arvaa mistä tilanteesta on kyse, joku voi käydä haastattelemassa paikallaan pysyviä esittäjiä kysymällä heiltä esimerkiksi: Kuka olet? Mitä teet? jne. Asetelma voi myös tarvittaessa lähteä liikkeelle ja esittäjät käyttää ääntään, jolloin arvaaminen helpottuu.

Piirtäkää tarinasta sarjakuva.

Ikuistakaa tarinan mieleenpainuvin kohtaus tai hahmo maalaamalla siitä kuva tai askartelemalla tai muovailemalla siitä kolmiulotteinen taideteos.

Sanataide

Kannusta lasta kertomaan oma tarina samantyylisestä aiheesta. Pyydä häntä kirjoittamaan tai piirtämään tarina paperille ja kertomaan se muille. Kirjoita tarina lapsen sanelemana paperille, jos lapsi ei itse osaa kirjoittaa.

Keksikää ja kirjoittakaa taikajuomareseptejä, joilla voidaan poistaa esimerkiksi yksin olemisen pelko, merihirviöt, liikasyönti jne. Entä mitä tarvitaan reseptiin, joka antaa rohkeutta, auttamistahtoa tai pimeässä näkemisen taidon? Luetelkaa reseptiin kuuluvat ainesosat (esim. 1 rkl kanelia, pussillinen kiukkuisuutta, 1 kpl lohikäärmeen silmä jne.). Keksikää ja kirjoittakaa ylös myös taikajuoman valmistusohjeet ja käyttöohjeet.

Tehkää varoitusjuliste merihirviöstä. Julisteessa voi olla hirviön kuva, kiinniottamispalkkio, minne ilmoitetaan havainnot, mitä pitää tehdä jos kohtaa hirviön ym.

Sensomotoriset harjoitukset

Leikkikää ”peili” leikkiä muunneltuna niin, että yksi on hirviö (majakka) ja muut kissoja. Hirviö seisoo kissojen ympäröimänä. Kissat seisovat melko kaukana hirviöstä harvassa piirissä. Hirviö pyörii hitaasti ympäri taskulamppu eteenpäin suoristetussa kädessä. Kissojen tehtävänä on hiipiä koskettamaan hirviötä sen huomaamatta ja joutumatta sen valokeilaan. Hirviö voi nopeuttaa liikettään tai vahtaa suuntaa arvaamattomasti, jotta kissat eivät pääse liian helposti lähelle. Jos kissa joutuu valokeilaan, se joutuu aloittamaan hiipimisen alusta. Voittaja on se, joka pääsee ensimmäisenä koskettamaan hirviötä.

Hiipikää kuin kissat metsässä.
Keinukaa lattialla tai aikuisten kannattelemana kuin olisitte veneen kyydissä.
Maukukaa ja kulkekaa kuin kissat lattialla.
Halatkaa, silittäkää ja rauhoitelkaa toisianne kuin toisella olisi paha mieli tai häntä pelottaisi.

© Oppimateriaakeskus Opike 2023